

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Õiguse instituut

Rem Trofimov

USA JA EUROOPA LIIDU SANKTSIOONIDE MÕJU

VENEMAA MAJANDUSELE

Bakalaureusetöö

Õppekava RAHVUSVAHELISED SUHTED

Juhendaja: Ivar Hendla, Ma

Tallinn 2018

Deklareerin, et olen koostanud töö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 4582 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Rem Trofimov

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 123347TASB

Üliõpilase e-posti aadress: remtrofimov@gmail.com

Juhendaja: Ivar Hendla, MA:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	5
SISSEJUHATUS	6
1. UURINGU METOODIKA	8
2. SANKTSIOONIDEST ÜLDISELT	9
2.1. Sanktsioonide tüübid	9
2.2. Kõige sagedamini kasutatavad sanktsioonid	11
3. MINSKI KOKKULEPPE.....	12
3.1. Minski kokkuleppe efektiivsus	12
3.2. Minski kokkuleppe põrumine	13
4. MUUD EIROOPA LIIDU PIIRANGUD.....	14
4.1. Majanduslik keskpunkt liigub sanktsioonide tõttu aina kiiremini Aasia suunas.	15
5. EUROOPA LIIDU LÄHENEMINE SANKTSIOONIDELE	16
5.1. Karmid meetmed	16
6. SANKTSIOONIDE SEOS VENEMAA KASVAVA INFLATSIOONIMÄÄRAGA.....	17
6.1. Kõrge inflatsioonimäära tagajärg riigile	18
7. VENEMAA KOOSTÖÖ ORIENTATSIOONI MUUTUS AASIA SUUNAS	19
7.1. Sanktsioonide mõju Venemaa ja Hiina vahelisele koostööle	19
7.2. Ilmselge muutus Venemaa ärilistes suhetes	20
8. USA SANKTSIOONID VENEMAALE	21
8.1. USA ja EL-i koostöö sanktsioonide kehtestamisel.....	21
9. SANKTSIOONID KOGUSID POPULAARSUST	22
10. SANKTSIOONIDE KEHTESTAMINE	24
10.1. Sanktsioonide kehtestamine lainetena	25
11. MILLAL KEHTESTADA SANKTSIOONE?.....	27
12. SANKTSIOONID DUNALD TRUMP'I VALITSUSE AJAL.....	29
12.1. Donald Trump jätkab sanktsioonide kehtestamisega	30
KOKKUVÕTE	31
SUMMARY	32
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	33
LISAD	35

Lisa 1. Minski kokkuleppe	35
Lisa 2. Graafikud	36

LÜHIKOKKUVÕTE

Käesolevas lõputöös on uuritud USA ja Euroopa Liidu poolt kehtestatud sanktsioonide mõju Venemaa majandusele, Minski kokkuleppe efektiivsust, teisi EL-i poolt kehtestatud piiranguid Venemaale, kuidas ja millistel juhtumitel läheneb EL sanktsioonidele, sanktsioonide seost Venemaa kasvava inflatsioonimääraga, kuidas EL-i ja USA poolt kehtestatud sanktsioonid mõjutavad Venemaa ärilise koostöö orientatsiooni, USA sanktsioone Venemaale, USA sanktsioonide populaarsust, kuidas ja millistel juhtumitel läheneb USA sanktsioonidele, USA sanktsioonide erinevus USA kahe viimase presidendi ajal. Üks peamistest uuritavast näitajatest on Venemaa inflatsioonimäär.

Lõputöö probleem seisneb selles et, kuna sanktsioonid on progresseeruvad ja olukord rahvusvahelistes suhetes on ettearvamatu ning riikide majandusnäitajad korreleeruvad naabritega tehtava koostööga, on võimalik vaid eeldada riikide tulevikus tehtavaid otsuseid ning kuidas need otsused mõjutavad nende koostööd ja majandusnäitajaid. Käesoleva töö eesmärk on vaadelda ja analüüsida Venemaa majanduses ja diplomaatilistes suhetes toimunud muutusi 2014.-2018. aastast peale USA ning EL-i sanktsioonide kehtestamist, võttes arvesse erinevate organisatsioonide prognoositavat ja olemasolevat statistikat, uuringuid ning teiste autorite teaduslikke töid.

Autor viis läbi uuringu, kasutades erinevate organisatsioonide prognoositavat ja olemasolevat statistikat, uuringuid ning teiste autorite teaduslikke töid. Kasutades Google Scholar ning EBSCOHOST andmebaasi.

Uuringus selgus, et lühikeses perspektiivis taunivad USA ja EL-i Venemaale kehtestatud sanktsioonid mõlema osapoole majanduslikku arengut, kuid pikemas perspektiivis ei pruugi muutused mõlema osapoole jaoks drastilised olla.

Võtmesõnad: sanktsioonid, mõjud, tagajärjed, statistika, IMF, USA, Euroopa Liit, Venemaa, Hiina, inflatsioonimäär.

SISSEJUHATUS

Peale Teist maailmasõda oli poliitiline olukord sõjas osalenud riikide vahel pingeline ja loodi mitmeid liite selleks, et taastada laastatud riikide majanduslikku, diplomaatilist koostööd ning kindlustada rahu. Esimene taoline leping oli Pariisi leping, mille allkirjastasid 18. aprillil 1951 Prantsusmaa, Lääne-Saksamaa, Itaalia ja Beneluxi riigid (Belgia, Luksemburg ja Holland) ning sellega asutati Euroopa Söe- ja Teraseühendus, mis sai hiljem Euroopa Liidu osaks. (Treaty constituting the European Coal and Steel Community and connected documents.) Lepingu eesmärk oli luua söe- ja terasealane vastastikune sõltuvus, nii et üks riik ei saaks enam oma relvajõude mobiliseerida, ilma et teised sellest midagi ei teaks. Sellega kuulutati, et allkirjastatud leping on loonud uue Euroopa ning rõhutati, et see põhimõte oli Euroopa uue demokraatliku korralduse alus. Hiljem sõlmiti Rooma leping Belgia, Hollandi, Itaalia, Luksemburgi, Lääne-Saksamaa ja Prantsusmaa vahel ning 1992. aastal rajati Maastrichti lepinguga Euroopa Liit. (Access to European Union law EUR-Lex Access to European Union law 2012)

Riikidevahelised suhted Euroopa Liidu liikmesriikide ja Venemaa vahel on alates Teisest maailmasõjast olnud keerulised, kuid siiski panustasid mõlemad osapooled sellesse, et diplomaatilised suhted stabiilsed oleksid. Sanktsioonid on aktuaalsed ja efektiivsed välispoliitika instrumendid, mida rakendatakse riikide või organisatsioonide vastu, kui on esinenud kokkulepitud õiguste rikkumisi. Valisin sellise teema, kuna arvan, et taoline olukord on pöördepunkt suurriikide koostöös ning sanktsioonid panustavad Hiina riigi majanduskasvule, mis omakorda suunab investoreid ning uusi ettevõtteid Aasiasse. Mind huvitab mikro- ja makroökoonoomika, finantssektor ja investeeringud ning andmete töötlemine aitab mõista sanktsioonide tagajärgi makroökoonoomikas.

Töö eesmärk on analüüsida sanktsioonide mõju Venemaa majandusele; veenduda EL-i ja USA regulaarsete sanktsioonide kehtestamise efektiivsuses 2014. aastast kuni tänapäevani; milliseid eesmärke on sanktsioonid täitnud. Uurida, kuidas on sanktsioonid mõjutanud mõlemat osapoolt lühikeses ja pikemas perspektiivis ning mida tähendavad sanktsioonid riikidevahelisele ärilisele koostööle.

Uurimistöö tegemisel võtsin aluseks majandus- ja geopoliitiliste ekspertide poolt kirjutatud teatmeteosed, analüüsid, statistika, uuringud ning artiklid.

03.03.2014 toimus esimene G8 kohtumine seoses Ukraina kriisiga, kus otsustati ära jätta sama aasta juunis pidanud toimuma G8 kokkutulek Sochis, mis algatas kehtestatud sanktsioonid. Ekspertid arvasid, et tegu ei ole lühiajalise kriisiga ning tulevikus võib oodata olemasolevate sanktsioonide pikendamist ning uute sanktsioonide kehtestamist.(World Leaders Cancel G-8 Summit in Russia After Ukraine Crisis 2014)

Vaatamata sellele, et sanktsioonidest on möödunud rohkem kui kolm aastat, on näha muutusi rahvusvahelises majanduslikus koostöös Euroopa Liitu kuuluvate riikide ja Venemaa vahel. Võttes arvesse seda, et Venemaa ärisuhted läänega on stagneerunud, võib oletada, et lähimate aastate jooksul keskendub Venemaa koostööle Aasiaga, täpsemalt Hiinaga. Tänase seisuga on meedias kajastatud Venemaa kõige suurema loodusgaasi edastaja Gazprom ja China's National Petroleum Corporation (CNPC) koostööprojekti, mis on seotud energiaturu arendamisega. Projekt on paljulubav, massiivne ja kulukas ning alustab eesmärkide täitmist 2020. aastast ning oletatavalt maksab 350 triljonit eurot. Ekspertid on ühisel meelel et, juhul kui taoline hiiglaslik projekt õnnestub, siis võib see olla uueks alguseks Venemaa ja Aasia olemasolevatele projektidele nagu militaartehnika- ning tooraineost ja uutele koostööprojektidele kiireks arenguks ka muudes sfäärides.

1. UURINGU METOODIKA

Uuring korraldati järgnevalt kirjeldatud metoodika alusel. Kasutasin EBSCOHOST ning Google Scholar andmebaase, mis võimaldasid ligipääsu empiirilisele informatsioonile teatmeteostes, analüüsid, statistikas ning uuringutes. Usaldusväärseid allikaid on palju ning andmetele toetudes on võimalik teha objektiivseid järeldusi. Lõputöös kasutan enamasti narratiivset uurimismeetodit ning kuna valitud teema eskaleerumisest on möödas 4 aastat ja statistilised andmed on kättesaadavad, võtan aluseks ka seda. Tänu statistikale on võimalik koostada ülevaade toimuvatest muutustest, kuid on võimatu ennustada riikidevahelisi suhteid, mis mõjutavad suurel määral viimaste aastate majandus- ja finantstrende. Kuna tegemist on siiski poliitiliselt ja majanduslikult ettearvamatu rahvusvahelise olukorraga, mille tuleviku mõju on hetkel keeruline ennustada, on kindel vaid see, et sanktsioonid mõjutavad mõlemat osapoolt ning võnked kanduvad arvatavasti Venemaa koostööle Aasiaga, kuigi ettearvamus ulatuses, kuna päevakohaste andmete järgi toimuvad läbirääkimised ainult ühe maagaasi projekti raames (Gazprom ja CNPC).

2. SANKTSIOONIDEST ÜLDISELT

Sanktsioone rakendatakse selleks, et sundida teist riiki järgima rahvusvahelist õigust ja meetmeid. Tänu sanktsioonidele on Euroopa Liit (edaspidi EL) võimeline ennetama konflikte või halvimal juhul takistama neid eskaleerumast, kiiresti reageerima poliitilistele ja majanduslikele väljakutsetele ning sündmustele, mis on vastuolus USA ja EL-i eesmärkide ja väärtustega. Sanktsioone rakendatakse tavaliselt terrorismi, tuumarelvadega seotud tegevuse, inimõiguste rikkumise, välisriigi territooriumi annekteerimise ja suveräänse riigi tahtliku poliitilise destabiliseerimise vastu.

Selleks, et sanktsioone rakendada, peab esinema õiguslik alus EL-i aluslepingutes, milleks on relvaembargo loetellu kantud isikute riiki lubamise piirang ehk reisikeeld - nimekirjas olev isik ei saa siseneda EL-i territooriumile või kui on tegemist EL-i kodanikuga, siis on antud isikule keelatud oma riigist lahkuda. Juhul, kui on tegemist varadega, siis need külmutatakse, mis tähendab seda, et EL-is asuv vara tehakse kättesaamatuks nendele isikutele, kes on loetellu kantud. (Jack Barton 2018)

EL-i ja Venemaa tippkohtumine jäeti ära ning EL-i liikmesriigid võtsid vastu otsuse katkestada regulaarsed tippkohtumised. Samuti peatati kahepoolsed läbirääkimised Venemaa viisaküsimuses ning uuendatud EL-i- ja Venemaa-vahelise lepingu teemadel. Selle asemel, et korraldada G8 tippkohtumine, toimus 4.-5. juunil 2014. aastal Brüsselis G7 kohtumine. Sellest ajast saati on toimunud kohtumised G7 koosseisus. EL-i riigid toetasid läbirääkimiste peatamist Venemaaga.

4.1. Sanktsioonide tüübid

Poliitilised sanktsioonid vähendavad riikidevahelist infovahetust, kuid majandussanktsioonid kehtestavad konkreetseid piiranguid, mis hõlmavad majandussektoreid, sealhulgas kaupade impordi- ning ekspordikeeld, investeerimiskeeld, väljavalitud teenuste osutamise keeld ning täielik sadamakeeld valitud riigi või ettevõtte laevadele, et äritegevus täielikult katkestada.

Diplomaatiliste sanktsioonide all mõeldakse poliitilisi meetmeid, mida rakendatakse selleks, et väljendada protesti teatud tegevuste vastu poliitilisel teel, ilma majanduslike

ja sõjalisi vahendeid kasutusele võtmata. Diplomaatiliste sanktsioonide tõttu vähendatakse või lõpetatakse täielikult riigi kõrgel astmel olevate diplomaatiliste esindajate külastused või äärmisel juhul kutsutakse tagasi enda riigi esindajad, millega lõpetatakse igasugune diplomaatiline koostöö välisriigiga.

Majandussanktsioonid on riigipoolne otsus lõpetada või vähendada kaubavahetus või muud finantsilised suhteid valitud riikidega. Sellised sanktsioonid kehtestatakse üldjuhul selleks, et vähendada riikide tuumarelvade arsenalit või edendada demokraatlikuid muutuseid.

Sõjalist sekkumist peetakse sõjalisteks sanktsioonideks. Selle alla kuuluvad taktilised rünnakud, et vähendada riigi pädevust ning võimet võtta vastu otsus.

Individaalseid sanktsioone kehtestab ÜRO Julgeolekunõukogu indiviidide vastu, nagu poliitikud või mõjukad ärimehed.

Moraalseid sanktsioone rakendatakse rahvusvahelistel spordiüritustel, nagu nüüdisaegsetel olümpiamängudel, keelates riigi sportlastel osaleda, et demoraliseerida riigi kodanike. Ametlikult rakendati moraaliseid sanktsioone vaid korra, 1992.-1995. aastal Jugoslaavia vastu.

Kõige kuulsamad majandussanktsioonid on: Napoleoni kontinentaalblokaad 1806.-1814. aastal, mis oli suunatud brittide vastu; ÜRO sanktsioonid Lõuna-Aafrikale; USA embargo Kuubale 1993. aastal. 13.05.1998 kehtestasid USA ja Jaapan majandussanktsioonid Indiale, kuna riik viis läbi katseid tuumarelvadega.

ÜRO Julgeolekunõukogu võttis vastu otsuse peale Põhja-Korea esimesi tuumapommikatseid 2006. aastal. Esimene resolutsioon nõudis katsete kohest lõpetamist ning keelas militaar tehnika ning muude luksuskaupade eksportimise Põhja-Koreasse. Igal riigil, millele on määratud sanktsioonid, on ÜRO-s enda sanktsioonide komitee, mis avaldab jooksvalt raporteid. 2006. aastast alates võttis komitee vastu ligi 5 otsust protestiks Põhja-Korea tuumapommikatsete vastu. Neist kõige tähtsam oli otsus 2094, peale kolmandat katset, mis isoleeris Põhja-Korea majanduse ülejäänud maailmast ning selle otsuse eesmärgiks oli nõrgestada Põhja-Korea rahvusvahelist finantsturgu.

4.2. Kõige sagedamini kasutatavad sanktsioonid

Siiani on sanktsioonid osutunud pädevaks mõjustamisvahendiks, mida kehtestatakse riikidele, mis ei järgi rahvusvahelist õigust. Kuna sanktsioonide tüüpe on mitu, kasutatakse kõige enam siiski diplomaatilisi ja majanduslikke sanktsioone ning hoidutakse sõjaliste sanktsioonide kasutamisest.

Diplomaatilised sanktsioonid on näidanud positiivseid tulemusi konfliktide kontrollimises ning peatanud nende laienemist. Seda on näha peale Krimmi poolsaare annekteerimist Venemaa poolt, mis toimus 20.02-19.03.2014. USA ega EL ei tunnusta Venemaa poolt läbiviidud referendumit Krimmi poolsaarel ning 2017. aasta Krimmi annekteerimise aastapäeval pöördus USA ametlikult Venemaa poole ning teatas, et Krimmiga seotud sanktsioonid jäävad jõusse, kuni annekteeritud territoorium Ukrainale tagastatakse. Arvestades, et Venemaa tugevdab enda sõjalist julgeolekut Krimmi poolsaarel, on territooriumi tagastamine ebatõenäoline ning edaspidised Ukraina territooriumite annekteerimise katsed pole välistatud.

Majanduslik sanktsioon on efektiivseim viis tekitada suunatud riigis majanduslikke šokke, häirides lühikeses perspektiivis organisatsioonide koostööd, kuid tekitades riigi majanduses suurt ebastabiilsust finants-, energia- ja militaarsektoris. Kuigi sellised sanktsioonid on otseselt suunatud riigile kuuluvatele äriühingutele, lisatakse nimekirjadesse eraisikuid, keda kahtlustatakse mingil määral riigi destabiliseerimise toetamises.

3. MINSKI KOKKULEPPE

Ukraina, Venemaa, Donetskis Rahvavabariigi ja Luganski Rahvavabariigi esindajad allkirjastasid Minski kokkuleppe, mille alusel pidi lõppema sõjaline tegevus Ukraina Donbassi regioonis 5. septembril 2014. Kokkulepe oli sõlmitud Minskis, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) all. Minski kokkuleppele pidi järgnema kohene relvarahu, kuid seda ei juhtunud.

5.1. Minski kokkuleppe efektiivsus

Kaks nädalat peale kokkuleppe allkirjastamist esines mõlemal osapoolel mitu rikkumist. Minskis alustati kokkuleppe täiendamist, mille käigus lisati täiendusi 19.09.2014. Kokkuleppe ülekandmises täpsustati järgmiseid punkte:

1. Laskeseadmete asukoht pidi olema 15 km kaugusel sõjalisest tsoonist, mis looks 30 km raadiuses puhvertsooni.
2. Sõjaliste operatsiooni keelustamine.
3. Sõjalises tsoonis kehtestati lennukeeld lahinglennukitele.
4. Kutsuda tagasi lahingväljalt välisriigi palgasõdureid.
5. OSCE missiooni kohaletoometamine, et veenduda Minski protokollide täitmisel.

Dokumendile kirjutasid alla kolmepoolse kontaktgrupi liikmed: OSCE esimehe esindaja Ukraina konfliktide reguleerimisel - Heidi Tagliavini, Ukraina endine president - Leonid Kutšma, Venemaa suursaadik Ukrainas - Mihhail Zubarov.

Järgmise aasta jaanuariks oli Minski kokkuleppe täielikult põrunud, kuna enam isegi ei üritatud protokollide järgida. Peale Donetskis Rahvusvahelise lennujaama ülevõtmist separatistide poolt, teatas DPR-i esimees Alexander Zakharchenko meediale, et DPR lõpetab protokollide järgimise ning puhkeb täielik sõjaline konflikt.

2014. aasta veebruaris leidis Ukrainas aset mitu demonstratsiooni, mida organiseerisid tsiviilkodanikud ning protestid olid suunatud Ukraina valitsuse vastu. Protestide

põhjuseks oli Viktor Yanukovychi tihe koostöö Venemaa valitsuse, mitte Euroopa Liiduga. Protestid leidsid aset suuremates Ukraina linnades, lõunas ja idas. Protestid toimusid peale poliitilist liikumist Euromaidan ning 2014. aasta Ukraina revolutsiooni. Sel ajal, kui intensiivsed ja vägivaldsed protestid Krimmi poolsaarel toimusid, annekteeriti Venemaa valitsus sõjaväe poolt, kuid pärast Krimmi referendumit, mis oli läbiviidud vaatamata sellele, et tegu oli ÜRO poolt kritiseeritud ning pole tänaseni tunnustatud EL-i ning USA poolt. Protestid Donetskis ja Luganski regioonis eskaleerusid relvastatud konfliktideks, mida juhtisid tõenäoliselt Venemaa separatistid. (Ukraine: Pro-Russians storm offices in Donetsk, Luhansk, Kharkiv 2014) 2014. aastast alates kannatasid mõned linnad, mis asusid Donbassi sõjatooni lähedal, pommitamise all, mis oli suunatud Ukraina valitsust pooldavate grupeeringute vastu.

3. märtsil 2014. aastal toimus Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) erakorraline istung, kus arutati Ukraina olukorda ning otsustati peatada ettevalmistused G8 miitinguks Sochis, mis pidi toimuma sama aasta juunis. Nõukogu otsustas, et edaspidised toimingud peavad välja selgitama, kes mängis olulist rolli Ukraina konflikti eskaleerumises. EL-i nõukogu valis kokku 21 isikut, kes väidetavalt võisid olla seotud ebaseadusliku Ukraina referendumiga. Referendum oli Ukraina suveräänsuse ilmselge rikkumine. Sanktsioone kehtestati ja pikendati mitu korda, kuna Venemaa ei pidanud Minski kokkuleppest kinni. (Russia & CIS Military 2018)

5.2. Minski kokkuleppe põrumine

Ilmselgelt ei õnnestunud Minski kokkuleppel täita oma eesmärki, mis võib olla seotud sellega, et USA ja EL ei olnud valmis olukorra selliseks eskaleerumiseks ning ei rakendanud vajalikke meetmeid selleks, et taastada olukorra üle kontroll, kuigi, kui rangemad meetmed oleks kasutusele võetud, siis poleks välistatud, et Donbassi sõjatooni konflikt oleks võinud viia tõsise sõjalise olukorrani.

4. MUUD EIROOPA LIIDU PIIRANGUD

Maastrichti lepingu alusel võib EL eelnevalt kõikide liikmesriikide kokkuleppel kehtestada järkevaid piiranguid riikidele, mis ei ole EL-is: viisa- või reisikeeld EL-i; relvaembargo, finantssanktsioonid ehk vara külmutamine ja piirangud finantstehingute puhul valitud ettevõtetele ja majandussanktsioonid, mille sisu seisneb ekspordi ja impordi keelustamises või investeerimise piirangud teatud sektoritesse, näiteks tehnoloogiaektorisse. Need kaks tüüpi sanktsioone vajavad Euroopa Ülemkogu heakskiitu, samal ajal, kui finants- ja majanduspiirangud on vastuvõetud läbi regulatsioonide, mille ettepanek on koostatud Euroopa Komisjoni ja Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgemate esindajate poolt.

Lisaks ametlikele sanktsioonidele on EL-il õigus kehtestada mitteametlikke piiranguid. Mitteametlike piirangute alla loetakse EL-i õigust lõpetada finantsabi pakkumine, kehtestada limiit laenatud summadele läbi Rahvusvahelise finantsinstitutsiooni või katkestada mõlemapoolsed tippkohtumised ja läbirääkimised. EL-i põhieesmärk on peatada sanktsioone kasutades teatud riikide poliitiline või geopoliitiline väärkäitumine, mis väljendub inimõiguste rikkumises, rahvusvahelistele seadustele mitteallumises, ebademokraatlikud käigud või tõsine oht julgeolekule, kaasaarvatud terrorism. (Sanktsioonid: kuidas ja millal võtab EL vastu piiravaid meetmeid 2014).

Sanktsioonide kehtestamise mehhanismil on mitmeid takistusi. Esiteks, EL võtab majandussanktsioonid kasutusele hädavajalikul juhul, kuna selline käik kahjustab sanktsioonide kehtestaja riiki ja suunatud riiki, mis omakorda väljendub EL-i ettevõtete partnerisuhete halvenemises või katkestamises ning sellise teo tagajärg mõjub negatiivselt ka mõlema riigi kodanikele.

Teiseks, majandussanktsioonidel on piiratud mõju riigi majandusele, kuna sanktsiooni all olevad riigid loovad enamasti alternatiivseid majandussuhteid teiste riikidega. Eelnevalt mainitud Venemaa soov parandada suhteid Hiinaga ning juba on sõlmitud leping transit tunneli rajamiseks.

6.1. Majanduslik keskpunkt liigub sanktsioonide tõttu aina kiiremini Aasia suunas

Vaatamata sellele, et sanktsioone kehtestatakse ainult hädavajadusel, kandub nende mõju kõikidele osapooltele, kuid selline lähenemine on vajalik kehtestamiseks riikide julgeolekut, demonstreerimaks otsuste vastuvõtmist ning olukorra üle kontrolli taastamist.

Äriliste ja diplomaatiliste suhete halvenemine on sanktsioonide negatiivne aspekt, kuid riikidevaheline äri taastub, siis kui luuakse uusi suhteid teiste riikidega, mis omakorda võib olla pikemas perspektiivis isegi kasulikum.

Venemaa soov äriliste suhete parandamiseks Aasiaga ei tähenda seda, et USA ja EL ei tee sama. Arvestades sellega, et viimastel aastatel on majanduslik keskpunkt liikunud Aasia suunas, kiirendavad sanktsioonid seda protsessi veelgi. (Albrecht, Thomas. 2015)

5. EUROOPA LIIDU LÄHENEMINE SANKTSIOONIDELE

Sanktsioonid Venemaale on progresseeruvad ehk alustatakse individide ning organisatsioonide keelustamisega, mis tegelevad EL-Venemaa majanduslikus valdkonnas, kaasaarvatud ettevõtted ja projektid, mis on Venemaa valduses. Kõige parem näide on EL-i sisenemiskeeld või organisatsioonide finantsvarade külmutamine, mis omakorda takistab Venemaa sisenemist Euroopa Liidu turgudele. 2014. aasta septembrikuus pikendati finantskeeldu. Selle muutusega vähendati tehtavate arveldamiste võla tagastamise tähtaega, mis ei tohtinud ületada 30 päeva, kuid enne olid tingimused varieeruvad ning leebemad ehk tagastamise tähtaeg oli kuni 90 päeva. Sellised muutused viisid tasakaalust välja ettevõtete raamatupidamise, rahavoo ja muud ärilised protsessid olid häiritud.

Pankadele, ettevõtetele ja tütarettevõtetele, mis olid loodud EL-is, kehtestati piirangud. Militaarsanktsioonid, mis koosnevad sõjatehnika eksportimiskeelust Venemaale, jõustusid lepingutele, mis sõlmiti enne 01.08.2014. Sanktsioone kehtestati ka Venemaa firmadele, mis tegelevad nafta kaevandamisega. Nendel firmadel on keelatud osta nafta kaevandamise tehnoloogiat. Keeld laieneb eelnevalt mainitud tehnoloogiaga seotud teenustele nagu klienditugi, parandustööd ja seadmete paigaldamine. Seoses tehnoloogiaga valiti erandiks ettevõtted, mis töötavad aeronautikas ning kosmosetööstuses. Erand laieneb valitud tehnoloogia finantseerimisele, teenindusele, hooldustöödele ja paigaldamisele, kõik tingimustel, et tehnikat ei kasutata sõjalistel eesmärkidel. Nendele ettevõtetele ei laiene sanktsioonid rahvusvahelise koostöö tõttu. (Russia & FSU 2014)

5.1. Karmid meetmed

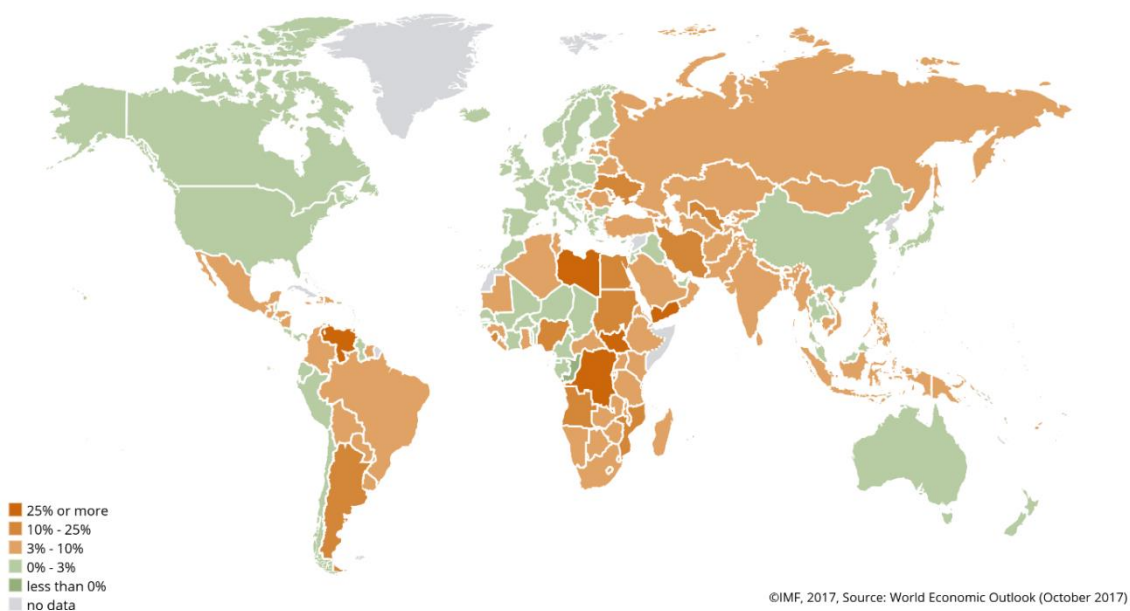
Euroopa Liidu lähenemine sanktsioonidele võib tunduda Venemaale karm, kuid sellised meetmed on siiani olnud efektiivsed, kuna paljud Venemaa firmad olid algselt äriliselt keskendunud Euroopa Liidu riikide importimise ning eksportimise ettevõtetele. Eelnevalt mainitud lühendatud arveldamiste võla tagastamise tähtajad häirisid oluliselt firmade pädevust ning paljude Venemaa ettevõtete kapital on siiani kättesaamatu, kuna asub limbos.

6. SANKTSIOONIDE SEOS VENEMAA KASVAVA INFLATSIOONIMÄÄRAGA

Kuna EL ja USA kehtestasid Venemaale peale Ukraina kodusõda geopoliitiliste pingete tõttu sanktsioone, mõjutasid viimased rubla vahetuskurssi teiste valuutadega võrreldes, mis tekitas inflatsiooni. Tänu uute sanktsioonide kehtestamisele jätkub trend siiani. 2015. aastal avaldas IMF Venemaa tulevase inflatsioonimäära kohta uuringu, kus ennustati, et Venemaa keskpangal ei õnnestu säilitada inflatsiooni tõusu 4,5% peal ning et 2014. aastaks tõuseb inflatsioon 11,4%, aastaks 2015 12,9%, kuid tänase statistika põhjal on näha, et 2014. aastal tõusis inflatsioon 11,36% ja aastal 2015 12,91% võrra, 2016. aastal oli täheldatud langust 9% ning 2017. aastal langes inflatsioonimäär 4%. Kõrge inflatsiooni tõttu võttis Venemaa keskpank vastu rahapoliitika karistussätteid ja kõrgendas intressimäära, et vähendada kapitali väljalendu. 2015. aasta märtsikuus kehtestatud sanktsioonid julgestasid Venemaa keskpanka jätkama intressimäärade tõstmist kuni 8%. See otsus oli ilmselt vastu võetud, et stimuleerida säästmist ja hoiduda investeerimisest ning tarbimisest (Kataranova, M. 2018)

IMF DataMapper

Inflation rate, average consumer prices (Annual percent change, 2018)

Joonis 1. Inflatsioonimäär

Allikas: 2017 World Economic Outlook

2015. aastal ulatus inflatsioon 12,9%-ni, mis omakorda langetas reaalselt palka 9,5%. Teenindussektori müük langes sama palju ning sektorites, nagu autotööstuses ja ehituses, on täheldatud kõige suuremaid kaotusi. Paljud eelnevalt tavapärased teenused, nagu autoost või reisimine, liigitatakse nüüd luksuse alla. Venemaa ametliku statistika kodulehekülje (Russian Federal State Statistics Service) statistikas on märgatud, et 2015. aastal reisisid venelased välisriikidesse 31,4% vähem kui eelnevatel aastatel.

Joonis 2. Venemaa inflatsioonimäär

Allikas: 2017 tradingeconomics.com

6.1. Kõrge inflatsioonimäära tagajärg riigile

Kõrge inflatsioonimäär tähendab Venemaa elanikele seda, et samal ajal, kui rubla väärtus langeb ning imporditud kauba väärtus tõuseb, mis üldiselt stimuleerib rahvast rohkem säästma, aga kuna säästud on tehtud valuutas, ei panusta see Venemaa majanduse arengusse ja õitsemisse, mida oleks hetkel Venemaal hädasti vaja. 2014. aastal langes tarbimine Venemaal ning teenindussektoris töötavad lihttöölised ja ettevõtjad kannatasid selle all rohkem kui jõukas Venemaa elanikkond, sest elukvaliteedi vahe on tunduvalt suurem. Taoline otsus Venemaa keskpanga poolt eeldab seda, et soovitakse vähendada kapitali väljalendu Venemaalt, mis omakorda surub majanduse arengut alla ja aeglustab seda.

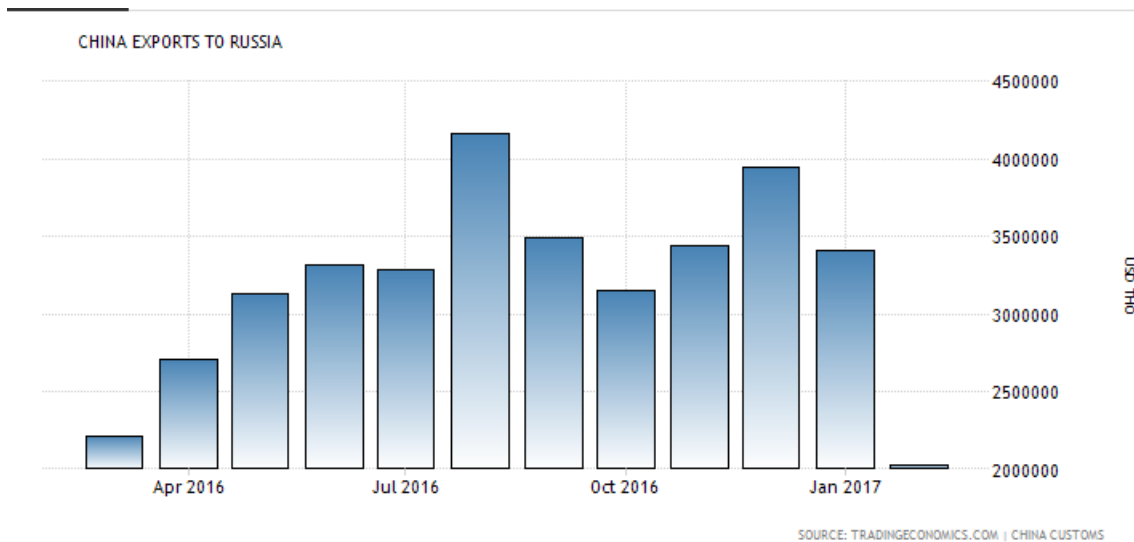
7. VENEMAA KOOSTÖÖ ORIENTATSIOONI MUUTUS AASIA SUUNAS

EL ja USA olid Venemaa suurimad koostööpartnerid nafta ja gaasi ekspordimises, kuid sanktsioonide tõttu katkesid ärisuhted, mis omakorda sundis Venemaa presidenti, Vladimir Putinit sojendama suhteid India ja Hiinaga. USA on juba pikemat aega, Hiina hiiglasliku tooraineturu tõttu, tegelenud ärisuhete loomisega. Sanktsioonide tõttu ei katkenud koostöö Lääne-Euroopa riikidega täielikult, küll aga jättis esimestel aastatel tagajärje riikide SKP-dele ning ärisuhetele. (China–Russia Economic Ties: Strengthening but Strained 2017)

7.1. Sanktsioonide mõju Venemaa ja Hiina vahelisele koostööle

2017. aasta esimesed 3 kuud ulatus kahepoolne kaubavahetus 14 miljardi euroni. Hiina eksport Venemaale kasvas 22,4%, võrreldes sama perioodiga eelmisel aastal ehk 6,5 miljardit eurot. Venemaa eksport Hiinasse kasvas 36,1% ehk 8 miljardit eurot. 2016. aastal kasvas Venemaa ja Hiina vaheline kaubavahetus võrreldes eelnevate aastatega 2,2% ehk 56 miljardi euroni ning Hiina eksport Venemaale kasvas 7,3%, mis teeb 26 miljardit eurot. Import aga langes 3,1%, 26 miljardi euroni. (Russia & CIS Business & Financial Newswire 2017)

Meedia poolt palju tähelepanu saanud 2014. aasta strateegiline koostöö Gazpromi ja China National Petroleum vahel, sõlmiti 40-aastane gaasitarneleping. Lepingu alusel ehitatakse massiivne projekt „Power of Siberia“ gaasitoru, mille ehitus algas 2015. aastal ning mis plaanitakse lõpetada 2019. aastal. (Strom, A.L 2017). Selle alla läheb ka Venemaa suurima naftakompanii, Rosneftiga sõlmitud leping, mis kohustab kompaniid finantseerima naftatarnet väärtuses kuni 460 miljardit eurot Venemaa suurimast naftaväljast China National Petroleum naftavaradesse. Taoline leping osutus võimalikuks peale seda, kui Venemaa ületas Saudi Araabia importiva nafta kogust Hiinasse.

Joonis 3. Hiina eksport Venemaale 2017

Allikas:tradeeconomics.com, China customs

7.2. Ilmselge muutus Venemaa ärilistes suhetes

USA ja EL-i sanktsioonide üks kõige lihtsamini prognoositav ja kiiresti toimunud tagajärgedest oli täheldatud 2014. aastal peale esimesi sanktsioone Venemaale ning nagu oligi arvata, hakkas Venemaa keskenduma Hiina massiivsele tooraineturule, sõlmides erinevaid lepinguid Hiina suurtemate naftaeksportijatega. Kõige suuremat muutust on märgata 2016. aasta augustikuus ehk peaaegu 2 aastat peale sanktsioonide kehtestamist, mis on tingitud üldisest buumist ning majanduslikust šokist taastumisest. Samuti on näha ka tüüpilist kasvutrendi ning seda võib prognoosida ka tulevikus, kui projekt „Power of Siberia“ 2019. aastal lõppfaasi jõuab.

8. USA SANKTSIOONID VENEMAALE

Mitukümmend aastat on sanktsioonid olnud USA välispoliitika üks peamistest poliitrelvadest, kuid viimasel aastakümnel on sanktsioonid saanud eriti populaarseks instrumendiks. Igale lahendamata välispoliitika küsimusele võib vastata sanktsiooniga, olgu see küsimus Põhja-Korea sõjakus, Iraani tuumaprogramm, Venemaa agressioon või islamimaade vägivaldsus. Sanktsioonide tähtsus on üks vähestest asjadest, milles olid ühisel arvamusel endine USA president Barack Obama ning praegune president Donald Trump. Barack Obama on sanktsioone, võrreldes endiste USA presidentidega, kõige sagedamini kasutanud. (Brian Bennett 2016)

USA poolt kehtestatud sanktsioonid Venemaale keskenduvad peamiselt finantssektorile ja selle teenustele, energiasektorile ning militaartööstusele. Viimaste aastatega on USA valitsus ja EL Venemaale kehtestatud sanktsioone muutnud, laiendanud ning uuendanud. Põhilisteks uuendusteks on mustade nimekirjade koostamine eraisikutest või ettevõtetest, millega kaasnesid ärilised piirangud nagu kapitali ja muude äriliste protsesside külmutamine.

8.1. USA ja EL-i koostöö sanktsioonide kehtestamisel

Venemaale kehtestatud sanktsioonid osutuvad efektiivseks ainult siis, kui USA ja EL teevad koostööd - see kriteerium on hetkel täidetud. See väljendub regulaarsetest G7 istungites, kus riigid hoiavad pulssi kehtestatud sanktsioonidel ning täiendavad pidevalt nimekirju eraisikutest ja firmadest, kes võivad osutada ohtlikeks USA, EL-i ning Ukraina jaoks.

G7 koosneb seitsmest kõige suurema majandusosakaaluga riigist Euroopas, kaasaarvatud ka USA ja Jaapan. Eelnevalt nimetatud 7 riiki moodustavad 62% globaalsest netoväärtusest, mis on 227 triljonit eurot, 46% globaalsest nominaalsest SKT-st ning 32% ostujõu pariteetides (PPP). Nendest näitajatest võib järeldada, et G7 otsused on laia mõjuväljaga. Viimane G7 summit toimus 2017. aasta maikuu Taorminas, Itaalias.

9. SANKTSIOONID KOGUSID POPULAARSUST

Külma sõja lõppedes, kasutas Washington sanktsioone, mis oli tõhus vahend teiste riikide mõjutamiseks ilma sõjalise sekkumiseta, kuigi Clintoni valitsuse ajal võeti ohtralt sanktsioone kasutusele ning 1990. aastatel langes nende populaarsus nende ebaefektiivse rakendamise tõttu. (Remarks by President on CNN Telecast of a Global Forum with Clinton 2007)

ÜRO Julgeolekunõukogu kaubanduslik keeld Iraagile Sadam Husseiniga valitsemise ajal osutus kahjulikuks pigem ettevõtetele ja tsiviilisikutele ning ei mõjunud laastavalt isikutele, kes olid võimul. Taolise ebaefektiivse keelu rakendamine inspireeris USA tollaegset riigisekretäri katsetama uut lähenemist, mis keskendub võimul olevatele isikutele ning suurtematele firmadele.

Kuna sanktsioonide mõju ja efektiivsus on võimatu täpselt prognoosida, oletab USA sanktsioonide mõju kahel põhimõttel. Esiteks, USA massiivne ja kaugele ulatuv majandus ehk USA dollari kõrge osakaal maailmaturul. Teiseks, Ameerika Ühendriikide Rahandusministeeriumi pädevus muuta, uuendada ning kehtestada uusi sanktsioone ning võrdlemisi kiire võime kohandada sanktsioone globaalsetele muutustele vastavalt.

Mõlemate faktorite tõttu võib pidada USA ja EL-i sanktsioone edukateks, vähemalt lühikeses perspektiivis, peale nende kehtestamist Venemaale, kus on ka suurim majandus, millele USA ja EL sanktsioone on kehtestanud. Tegu on sanktsioonidega, mida algusest peale mõlemad osapooled toetasid, sest olukorras, kus ainult USA turul puuduks väljund Venemaa turule, oleks Venemaa ettevõtted kõik enda ressursid suunanud EL-i turule, mille tõttu oleks USA selles olukorras ebasoodsas positsioonis.

Sanktsioonid Venemaale erinevad varasematest sanktsioonidest selle poolest, et piirangud on määratud kindlatele isikutele ning Venemaa riiklikele ettevõtetele, mis takistavad neil kasvatada kapitali lääneriikide finantsturgudel ning arendada veealuseid, artilisi ja naftaga seotud projekte.

Kehtestatud sanktsioonid Venemaale ei ületa ranguselt enne 2015. aasta Iraaniga seotud tuumalepingut, kuigi tänu lääneriikide pankade suurele osakaalule õnnestus ajutiselt

Venemaa majandust destabiliseerida, ilma oluliselt USA ja EL-i majandust häirimata. Pool aastat peale seda, kui põhilistele Venemaa sektoritele sanktsioonid jõustusid, langes 2014. aasta juulikuus rubla väärtus poole võrra. IMF-i prognooside järgi langes Venemaa SKP 1,5% ning langeb viie aastaga 9%. Nafta hinnalangus 2014. aastal mängis suurt rolli Venemaa majanduse languses.

Sanktsioonidel ei õnnestunud takistada Venemaad annekteerimast Krimmi poolsaart, kuid tõenäoliselt tänu sanktsioonidele ei eskaleerunud sõjaline olukord veelgi ning edasine Ukraina territooriumi annekteerimine ja Ukraina demokraatliku valitsuse destabiliseerimine. Arvestades sellega, et Venemaa peatas enda sõjalised operatsioonid 2014. aasta septembris ja 2015. aasta veebruaris samal ajal, kui Washington ja Brüssel rangemaid piiranguid koostasid. 2015. aasta kevadel lõpetati projekt nimega „Novorossiia“, mille eesmärk oli annekteerida veelgi suuremat osa Ukraina territooriumist.

Kuna sanktsioonide kehtestamine pole maailma ajaloos uus nähtus, õppisid riigid nende mõjusi paremini analüüsima, mis panustas sanktsioonide efektiivsusesse tulevikus ning riigid, kellele neid kehtestati õppisid ajaga, kuidas uusi ärilisi väljundeid otsida, ilma et sanktsioonid oleksid neid mõjutanud. Kuna Venemaa oli tihedalt seotud USA ja EL-iga, ei õnnestunud Venemaa majandusel tagajärgedeta Krimmi poolsaart annekteerida, mis näitab SKP ja rubla langust 2014. aastast. Kuigi tekib küsimus, kas Krimmi poolsaar oli väärt seda, et rikkuda suhteid USA ja EL-iga? Venemaa valitsusele ei mängi see pikemas perspektiivis olulist rolli, kuna riigi territoorium on kasvanud ning Aasia turg asendab USA ja EL-i koostööd.

10. SANKTSIOONIDE KEHTESTAMINE

Kuna sanktsioonid on siiani progresseeruvad, siis võib nende kehtestamist pidada n-ö „laineteks“. Sanktsioonide esimeseks laineks on 2014. aasta märts/aprill, sest peale veebruarikuus toimunud Venemaa sõjalist sekkumist Ukrainas, kutsus 06.03.2014 USA president Barack Obama ülesse, inter alia, „Emergency Economic Powers Act“ ning „the National Emergencies Act“ määrust allkirjastama, mille alusel kehtestati riigis hädaolukord, mille järgi koostati sanktsioone, kaasaarvatud reisikeelud, USA kapitali külmutamine tol hetkel tundmatutele isikutele, keda hiljem tuvastab „Secretary of the Treasury“. Isikud, keda süüdistati Ukraina demokraatliku riigikorra destabiliseerimises.

Sanktsioonide teine laine on 2014. aasta aprill, kui USA keelustas täielikult enda territooriumil seitsmele Venemaa ametnikule ärilised tehingud, kaasaarvatud Igor Sechin, kes on Venemaa riiklik nafta firma Rosneft eesistuja, samuti laiienes keeld seitsmeteistkümnele Venemaa firmale.

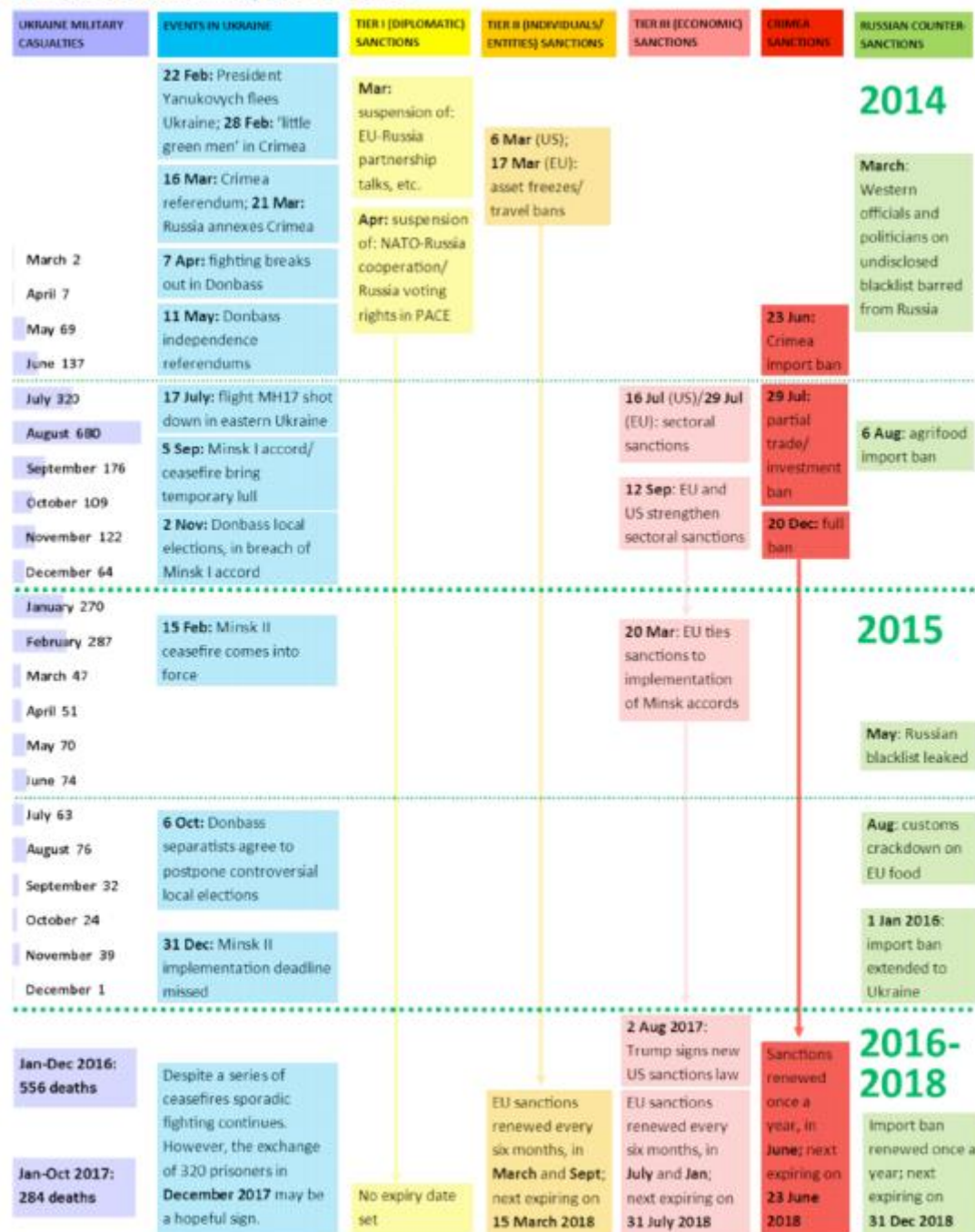
Sanktsioonide kolmas laine toimus 2014. aasta juulikuus, kuna sõjaline aktiivsus eskaleerus Donbassis jätkuvalt. 17.07.2014 lisas USA sanktsioonide nimekirja kaks suurimat energiaettevõtet Rosneft ning Novatek ning kaks pankat Gazprombank ja Vnesheconobank.

Septembrikuus võttis USA eeskuju EL-ist ning rangestas eelnevaid sanktsioone Venemaa finantssektorile, energiatööstusele ning militaartööstusele. Venemaa üks suurimatest pankadest Sberbank; Rostec, sõjatööstuse gigant, kelle põhiline eesmärk on toetada ettevõtteid, kes tegelevad sõjatööstusega nagu nt: Kalashnikovi Kontsern; veealuste ekspeditsioonide nafta ettevõtted nagu: Gazprom, Gazprom Neft, Lukoil, Surgutneftgas ja Rosneft. Sberbanki ning Rosteci ligipääs USA võlaturgudele piirati. Sanktsioonid energiatööstusele on loodud selleks, et lõpetada või vähemalt piirata koostööd Venemaa nafta firmadega, mis on seotud energiatehnoloogiaga ja teenustega nagu: Exxon Mobil Corp.

10.1. Sanktsioonide kehtestamine lainetena

Selline sanktsioonide kehtestamise viis osutus efektiivseks, kuna erinevate sanktsioonide alused on loodud 2014. aastal ning edaspidine sanktsioonide pikendamine, laiendamine ning täiendamine sõltub vaid Venemaa edasistest tegudest.

Sanctions timeline, 2014-2018

Data source: [Council of the EU](#), [US Department of State](#); unless otherwise stated, the timeline refers to EU sanctions; data on Ukrainian military casualties vary significantly from one source to another; although these figures from the [Ukrainian Military History Museum](#) could not be independently verified, they give some idea of the changing intensity of the conflict.

Joonis 4. Sanktsioonide kehtestamine ajajoon

Allikas: EL Nõukogu 2018

11. MILLAL KEHTESTADA SANKTSIOONE?

Vaatamata sellele, et viimasel ajal võib pidada sanktsioonide rakendamist õigeaegseks ning edukaks, ei ole tegu universiaalse poliitinstrumendiga. Enamasti omavad sanktsioonid toetavat rolli olukorra stabiliseerimiseks, mitte tagajärgede vältimiseks. Sanktsioone peaks kasutama ainult hädaolukorras, kuna nende liigne kehtestamine annab võimaluse neid lähemalt uurida isikute poolt, kellele sanktsioonid suunatud olid ning juba enne sanktsioone piirata koostööd lääne ettevõtetega, mille tõttu sõltuvus lääne turu vastu väheneb. Milliseid kriteeriume jälgitakse reeglina enne sanktsioonide kehtestamist?

Esiteks, võivad sanktsioonid olla efektiivsed juhul, kui riigi, millele on suunatud sanktsioonid, majandus sõltub mingil määral või toetub rahvusvahelisele finantsturule ning toimub aktiivne koostöö. Just selle tõttu kaotavad sanktsioonid, mida edasi ei arendata, efekti, kuna riik on leidnud uusi koostööpartnereid ning isoleerinud ennast lääne turgudelt.

Teiseks, eeldatakse, et sanktsioonide kehtestamine sunnib riiki muutma oma välis- või sisepoliitikat. Riikide valitsustel ei ole mõistlik lasta alandada kodanike elukvaliteeti, mis tavapäraselt viib poliitilistele protestideni. Mida poliitilisemalt aktiivsemad on kodanikud, seda suurema tõenäosusega mõjutavad sanktsioonid riigi valitsuse tuleviku otsuseid. Seoses sellega, et Venemaa presidendivalimised ei pruugi olla rahvusvaheliselt tunnustatud kui kõige läbipaistvamad, kuna president Vladimir Putin on püsinud võimul üle aastakümne, lubades rahvale elukvaliteedi kasvu ning kaitset lääneriikide eest, mis viimaste aastatega peale sanktsioonide jõustumist muutus raskemaks ning sundis Vladimir Putinit otsima uut kampaaniat, et püsida rahva seas populaarsena. Pärast Krimmi annekteerimist kasvas Putini populaarsus oluliselt, kuid selline manööver jättis jälje Venemaa majandusele, mis siiani sanktsioonidest taastub.

Kolmandaks, kuna sanktsioonide eesmärk on mõjutada riigi valitsuse otsuseid pikemas perspektiivis, peavad piirangud olema pidevalt uuendatud ja pikendatud ehk järjepidavus on üks alus, et sanktsioonid oleksid efektiivsed ning saavutaksid vajaliku efekti.

Neljandaks, tähtis on oletada, milliseid alternatiive võib vastu võtta riik, millele on suunatud sanktsioonid või mis võib olla n-ö vastutegevus. Venemaa puhul on alternatiiviks Hiinaga diplomaatiliste ja finantsiliste suhete soojendamine ning embargo kehtestamine USA-le ja EL-ile.

12. SANKTSIOONID DUNALD TRUMP'I VALITSUSE

AJAL

Eelnevad sanktsioonid on seotud Ukraina kriisiga ehk Donbassis toimuvate sõjategevuste, Krimmi sõjaliste operatsioonide ja Ukraina kodanike inimõiguste rikkumisega, neid kehtestati Barack Obama valitsemise ajal, kuid viimased sanktsioonid on rakendatud peale Donald Trumpi presidendiks valimist ning USA valitus põhjendab neid 2016. aasta Venemaa sekkumisega USA presidendivalimistesse ning jätkab eelnevate sanktsioonidega. (Webb, Clayton. 2018)

Uued sanktsioonid, mis avalikustati 21.03.2018, koosnevad viiest uuest Venemaa ettevõttest, mis laiendavad nende juurdepääsukeeldu välisturgudele ning samuti on koostatud uued nimekirjad rikastest Venemaa eraisikutest. Nimekirja lisati 19 nime, keda kahtlustatakse USA presidendivalimistesse sekkumises ning muudes küberkuritegedes. (The Chemical Engineer 2018)

Maailma kõige laastavamaks küberkuriteoks on Ameerika Ühendriikide Rahandusministeeriumi sõnul NotPetya rünnak, mis viidi läbi Ukrainas ning mis levis eelmine aasta globaalselt. NotPetya on pahavara, mis krüpteerib süsteemi faile, mille tagajärjel ei saa faile kasutada ning pahavara nõuab krüpteeringu eemaldamise eest kasutajalt raha. Rünnakus süüdistatakse Venemaa valitsust. 2014. aastal tuvastati Ukrainas umbes 2000 NotPetya rünnakut firmadele, mis teevad Ukrainaga koostööd. UK Reckitt Benckiser, Hollandi firma TNT ning Taani Maersk kaotasid rünnaku tõttu umbes 974 miljardit eurot. Pahavara tõttu oli häiritud globaalne kaubavahetus ning ravimitööstus.

2016. aasta märtsikuust häirivad Venemaa küberterroristid USA riigiasutusi, mille alla kuuluvad infrastruktuurid, nagu: energia-, vee-, tuuma- ja kommertssektorid. FBI on avaldanud hiljutused tõendid, mis viitavad küberrünnakutele.

12.1. Donald Trump jätkab sanktsioonide kehtestamisega

Vaatamata sellele, et USA president Donald Trump soovis sojendada suhteid Venemaaga, on viimase aja ebaõnnestumised muutunud tema meelt ning regulaarsed küberrünnakud ei soosi lähimal ajal riikidevaheliste suhete paranemist.

KOKKUVÕTE

Lühemas perspektiivis taunivad USA ja EL-i Venemaale kehtestatud sanktsioonid kõikide osapoolte majanduslikku arengut, vähemalt esimestel aastatel peale sanktsioonide kehtestamist. USA, EL-i ja Venemaa riiklikud ettevõtted ning eraettevõtted, mis on Venemaa valduses, ei tee enam koostööd eelnevalt mainitud riikidega ja liitudega, seega on kaupade ja tehnika eksport võimatu või piiratud. Erinevate finantsinstitutsioonide koostöö on häiritud, kuna vara on külmutatud või asub limbos, madala tulumäära tõttu on raskendatud pankade ja muude institsioonide lihtsamad tööülesanded. Kõige rohkem kahju kannatas USA ja EL-i põllumajandussektor sanktsioonide esimestel kuudel, kuni eksportijad leidsid uutele turgudele ja kaupadele väljundi. USA põllumajanduslik eksport Venemaale langes kümnele protsendile ja EL-i põllumajanduse ning toidukaupade eksport Venemaale langes 2014. aasta augusti ja 2015. aasta juulikuu vahemikus 43%. Kehtestatud sanktsioonid kahjustasid riikide mõlemapoolseid poliitilisi suhteid, kuigi rahvusvahelise õigusega kooskõlastatud riigid peavad neid jälgima, selleks, et tagada riikidele turvalisus ja ligipääs majanduskoostööle. Venemaa Föderatsioon peab vastutama enda geopoliitiliste tegude eest ning võtma vastu tagajärjed. ÜRO ja USA pidid rakendama meetmeid ning pole teada, mis tasemini oleks olukord eskaleerunud, kui USA ja EL poleks sanktsioone kehtestanud.

SUMMARY

EUROPEAN UNION AND USA SANCTIONS EFFECTS ON RUSSIAN ECONOMY

Rem Trofimov

In the short run the sanctions imposed by EU and USA stagnate the economical development of both sides at least in the first years after the sanctions were implemented. European union's countries, USA's and Russia's state owned and private enterprises no longer cooperate with previously mentioned unions or states or at least not on the same level as before the sanctions hence the export of goods, services and technology is impossible or limited. Cooperations among different financial institutions is no longer viable since the capital of firms is frozen or in a limbo. Because of lowered rates of returns the basic process of banks and other financial institutions is limited.

The most losses suffered the agricultural sectors of EU and USA in the first months of the sanctions. The sectors recuperated after the owners of firms focused their exports and imports on new markets. USA's agricultural export to Russia fell 10% and EU's export fell in 2015 43%.

Sanctions damaged the diplomatic relations of the countries and made it difficult to follow international economic agreements which are important in order to international trade to be possible and regulated.

Russian Federation must follow the international agreements and suffer the consequences for their geopolitical actions. UN and USA had to implement strict sanctions and because of them the geopolitical situation did not escalate as drastically as it perhaps could.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

Alexander Astafyev, (2017). Russia–China trade up almost 30% this year - RIA Novosti
Drobyshevsky, S.; Kazakova, M. Russian Economy: Trends & Prospects
(English version). Issue 38, p165-171. 7p. 6 Graphs.

Alexander Ivlev, Vladimir Abramov, Ka Yan Pau, Aleksey Rybnikov (2017). China and
Russia in 2017: an intricate path of growth 2017.
[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-china-and-russia-2017-
eng/\\$FILE/EY-china-and-russia-2017-eng.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-china-and-russia-2017-eng/$FILE/EY-china-and-russia-2017-eng.pdf) (02.04.2018)

Council of the EU 2017, EU adds 3 persons and 3 companies to sanctions list over
actions against Ukraine's territorial integrity
[http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/08/04/sanctions-
ukraine/](http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/08/04/sanctions-ukraine/) (11.03.2018)

Commission Guidance note on the implementation of certain provisions of Regulation
(EU) No 833/2014
http://ec.europa.eu/dgs/fpi/documents/russia_sanctions/1_act_part1_v3_en.pdf
(02.01.2018)

Dinu, Gheorghe; Tomescu, Raluca Antoanetta. (2017). The European Union Charter of
Fundamental Rights. Contemporary Readings in Law & Social Justice. Vol. 9
Issue 2, p229-235. 7p.

Giumelli, Francesco. (2017). The Success of Sanctions: Lessons Learned from the EU
Experience - Journal of Common Market Studies. Vol. 55 Issue 5

Giorgio Biscardini, Reid Morrison, David Branson, and Adrian del Maestro. (2016).
Oil & Energy Trends [https://www.strategyand.pwc.com/trend/2017-oil-and-
gas-trends](https://www.strategyand.pwc.com/trend/2017-oil-and-gas-trends) (20.03.2018)

Hellquist, Elin. (2017). Cambridge Review of International Affairs - Russia & CIS
Military Newswire , p1-1. 1p.

Kataranova, M. (2010). The Relationship Between the Exchange Rate and Inflation in
Russia - Problems of Economic Transition. Vol. 53 Issue 3, p45-68. 24p.

Major, Solomon. (2012) Timing Is Everything: Economic Sanctions, Regime Type, and Domestic Instability - International Interactions. Vol. 38 Issue 1, p79-110. 32p.

Lin, Qi. (2017). Emerging Markets Review - Business Source Complete Vol. 31, p141-163. 23p.

Naja Bentzen and Evarts Anosovs 2015, Minsk peace agreement: Still to be consolidated on the ground.

[http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2015\)548991](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2015)548991) (17.02.2018)

Nikulina, Olga V. (2015). The Development of Russian-Chinese Relations: Prospects for Cooperation in Crisis. - National Interests Priorities & Security. Issue 24, p35-47. 13p.

Official Journal of the European Communities, L 383, 29 December 1992.

<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5dd1449a-2d2e-46d8-8077-f4f501fee067/language-en> (04.01.2018)

Vienna Virginie Battu 2018, European Council Council of the European Union 2018, Timeline - EU restrictive measures in response to the crisis in Ukraine.

<http://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/ukraine-crisis/> (02.02.2018)

Terry Miler, Anthony B. Kim, James M. Roberts (2018). Index of economic freedom
Edward Hunter Christie 2016, „Sanctions after Crimea: Have they worked?

LISAD

Lisa 1. Minski kokkuleppe

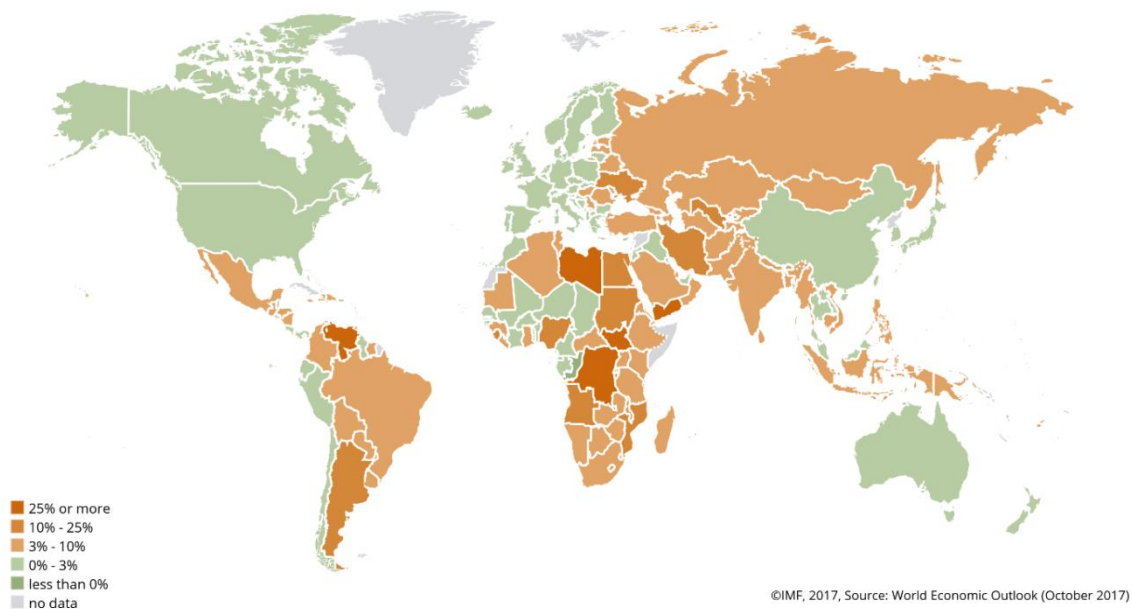
Dokument koosnes 12 punktist:

1. Tagada viivitamatult kahepoolset relvade kasutamise lõpetamine.
2. Tagada relvade mittekasutamise režiimi monitooring ja verifitseerimine Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) poolt.
3. Viia läbi võimu detsentraliseerimine, sealhulgas Ukrainas "Kohaliku omavalitsuse ajutisest korrast Donetsk ja Luganski oblasti üksikutes rajoonides" seaduse vastuvõtmise teel (seadus eristaatusest).
4. Tagada Ukraina-Venemaa riigipiiril alaline monitooring ja OSCE-poolne verifikatsioon koos turvatsooni loomisega Ukraina ja Venemaa Föderatsiooni piiriäärsetes rajoonides.
5. Viivitamatult vabastada kõik pantvangid ja isikud, keda seadusvastaselt kinni hoitakse.
6. Võtta vastu seadus Donetsk ja Luganski oblastites üksikutes rajoonides aset leidnud sündmustega seotud isikute tagakiusamise ja karistamise keelamisest.
7. Jätkata kaasavat üldrahvalikku dialoogi.
8. Võtta tarvitusele meetmed humanitaarolukorra parandamiseks Donbassis.
9. Tagada erakorraliste kohalike valimiste läbiviimine kooskõlas Ukraina seadusega "Kohaliku omavalitsuse ajutisest korrast Donetsk ja Luganski oblasti üksikutes rajoonides" (seadus eristaatusest).
10. Viia Ukraina territooriumilt välja ebaseaduslikud relvaformeeritud, sõjatehnika, võitlejad ja palgasõdurid.
11. Võtta vastu Donbassi majandusliku ülesehituse ja regiooni elutegevuse taastamise programm.
12. Anda konsultatsioonidel osalejatele isikliku julgeoleku garantiid.

Lisa 2. Graafikud

IMF DataMapper

Inflation rate, average consumer prices (Annual percent change, 2018)

Joonis 1. Globaalne inflatsioonimäär

Allikas: 2017 World Economic Outlook

Joonis 2. Venemaa inflatsioonimäär

Allikas: 2017 tradingeconomics.com

CHINA EXPORTS TO RUSSIA

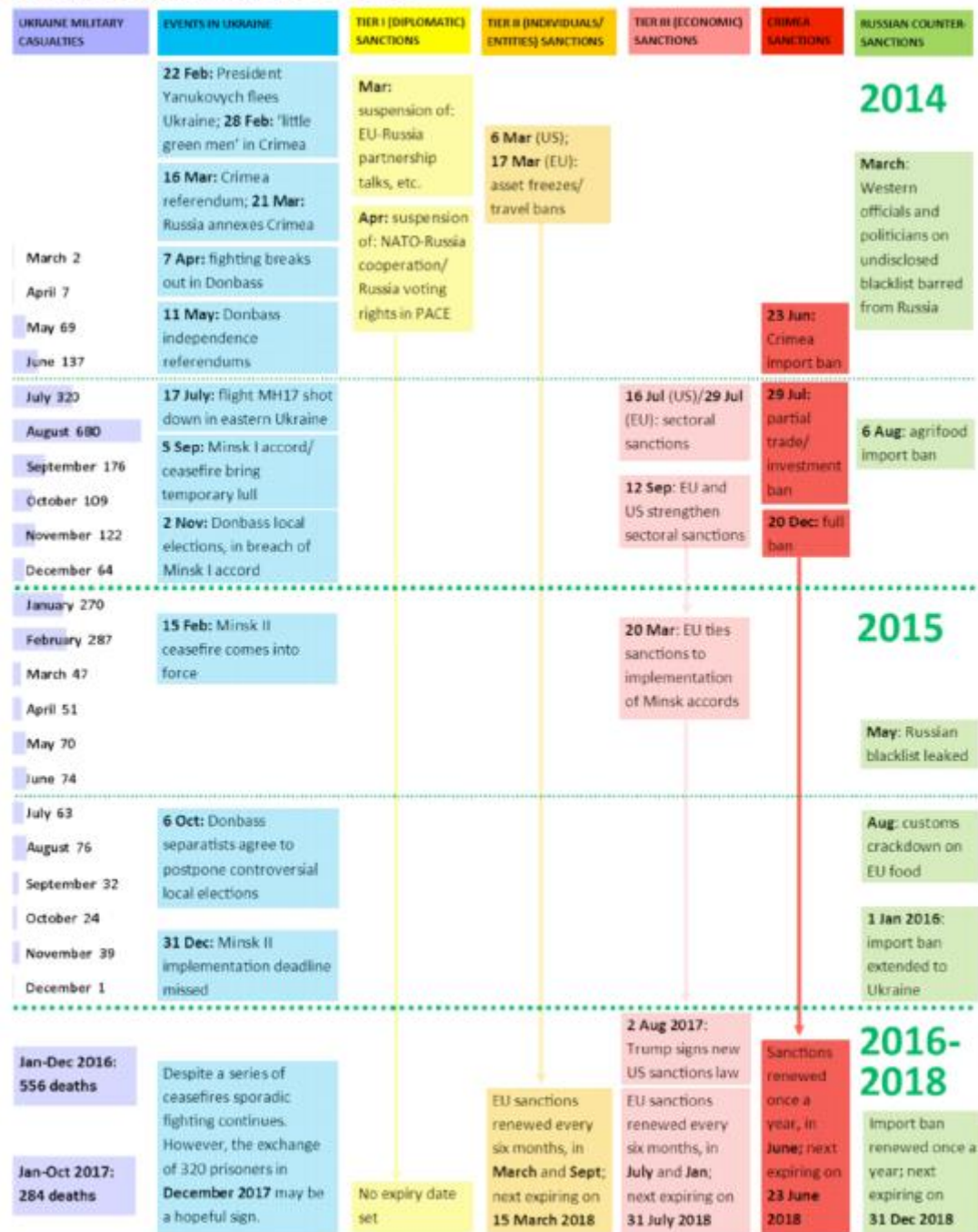

SOURCE: TRADINGECONOMICS.COM | CHINA CUSTOMS

Joonis 3. Hiina eksport Venemaale

Allikas: 2017 tradingeconomics.com

Sanctions timeline, 2014-2018

Data source: [Council of the EU](#), [US Department of State](#); unless otherwise stated, the timeline refers to EU sanctions; data on Ukrainian military casualties vary significantly from one source to another; although these figures from the [Ukrainian Military History Museum](#) could not be independently verified, they give some idea of the changing intensity of the conflict.

Joonis 4. Sanktsioonide ajajoon

Allikas: 2018 Council of the EU, US Department of State